

บ้านโบราณทรงไทย

คนเชียงใหม่ที่เดินหรือนั่งรถไปตามถนนราชดำเนิน อำเภอเมืองเชียงใหม่ หน้าตำรวจ
ภูธรเมืองเชียงใหม่ หรือที่เรามักเรียกกันว่า โรงพักกลางเมืองเชียงใหม่

ถ้าเดินไปสุดปลายทางของถนนราชดำเนิน ก็จะไปถึงสุดที่วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
ตรงข้ามโรงพักกลางเมือง จะสังเกตเห็นบ้านโบราณหลังใหญ่ ที่อยู่ในรั้วไม้สีขาว
บ้านหลังนี้ตั้งอยู่บนพื้นที่ ความยาวเท่ากับความยาวของ บริเวณโรงพักกลางเวียง
พอดี

โดยด้านข้างของบ้าน ตรงทิศตะวันออก จะติดถนนตรงสี่แยกโรงพักพอดี ส่วนทิศ
ตะวันตก ติดกับถนนข้างวัดทุ่งบุญเช่นกัน

บ้านหลังนี้เป็นบ้านชั้นเดียว ใต้ถุนสูง เป็นบ้านไม้สัก หลังใหญ่ทรงไทยโบราณ เป็น
บ้านเก่าหรือคุ้มเก่า เจ้าบุญทวงศ์

ปัจจุบันบ้านหลังนี้ ซึ่งในอดีตเป็นบ้านพักของผู้กำกับการตำรวจภูธร จังหวัดเชียงใหม่
แต่เวลานี้ทางการได้อนุรักษ์ไว้ เป็นบ้านโบราณ

ใครที่ผ่านไปมาที่ถนนราชดำเนิน ก็คงสงสัย เป็นบ้านของใคร

ถ้าไม่ใช่คนเชียงใหม่เก่าแก่ ก็จะไม่รู้จักบ้านทรงไทยหลังใหญ่หลังนี้ เท่าไรนัก ได้
แต่ผ่านไปผ่านมา

แต่คนรุ่นผม หรือใกล้เคียงกับผม จะรู้จักบ้านหลังนี้กันแทบจะทุกคน

บ้านทรงไทยหลังใหญ่นี้ เป็นบ้านที่ผมเคยพักอาศัยอยู่นานถึง 5 ปี ในระหว่าง ปี
พ.ศ 2489 -2494

พักอยู่ในช่วงที่ผู้กำกับการตำรวจภูธร มารับตำแหน่งผู้กำกับการตำรวจภูธร ในสมัย
นั้นก็เหมือนกับผู้บังคับการตำรวจภูธรในสมัยนี้ ซึ่งต้องรับผิดชอบอำเภอทั้งหมด ในจังหวัด
เชียงใหม่

ผมซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัวคนหนึ่ง ซึ่งได้มีโอกาสมาพักอยู่ ถ้าจะพูดไปเวลา
4 - 5 ปี เป็นเวลาที่ยาวนานพอสมควร

เป็นระยะเวลาที่ผมได้มาเรียนหนังสือ ที่โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ตั้งแต่
ชั้นมัธยมปีที่ 8 จนถึงชั้นประโยคเตรียมอุดมศึกษา หรือมัธยม 8 ซึ่งเรียกในสมัยนั้น

แต่ผมพักอยู่แค่มัธยม 7 คุณพ่อก็ย้ายไปรับราชการที่กรุงเทพฯ ผมจึงย้ายบ้านไป
อยู่ที่ถนนสิงหราช ที่อยู่ในปัจจุบัน

การที่เป็นที่อยู่อาศัยเล่าเรียนนานถึง 5 ปี ที่บ้านหลังนี้ จึงมีเรื่องราวต่างๆ เกิดขึ้น
มากมาย ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังอยู่ในความทรงจำมาจนทุกวันนี้ เป็นความทรงจำที่สมควรนำมาเขียน
ไว้ เพื่อให้คนรุ่นปัจจุบัน ได้รู้เรื่องราวในอดีต

ความทรงจำในเยาว์วัย ระหว่างอายุ 13 ปี - 17 ปีนั้น เป็นช่วงเวลานี้ ที่เรื่องราวใน
อดีต มักจะบันทึกไว้และสามารถลำดับ เรื่องราวที่เกิดขึ้นได้อย่างค่อนข้างจะแม่นยำ จึงอยาก
จะรื้อฟื้นความจำ นำมาเล่าสู่กันฟัง

เมื่อ 70 ปีที่แล้ว โรงพักกองเมือง ไม่ใช่อาคารทำเป็นคอนกรีตอย่างที่เห็นในปัจจุบัน

แต่เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ใต้ถุนสูงสามหลัง

โดยมีอาคารไม้หลังใหญ่อยู่ตรงกลาง และอาคารไม้หลังเล็กอีก 2 หลัง อยู่ข้างๆ

อาคารหลังใหญ่เป็นที่ทำงานของลิบเวอร์ที่รับแจ้งความ และมีห้องซึ่งผู้ต้องหา ส่วนหลังเล็กสองหลังๆ ทางซ้ายมือ เป็นที่สำหรับมาทำทะเบียน และต่อทะเบียนรถ ส่วนหลังที่สอง ด้านขวามือ เป็นที่ทำงานของผู้กำกับการ และสมุหบัญชี ธุรการ ส่วนอาคารไม้หลังใหญ่นั้น ตั้งอยู่ในบริเวณลึกเข้าไปกว่าในปัจจุบันค่อนข้างมาก ดังนั้นบริเวณด้านหน้า จึงเป็นสนามหญ้าค่อนข้างใหญ่ ส่วนด้านหลังเป็นบริเวณโล่งกว้าง ขวางใหญ่โต บางครั้งก็ใช้เป็นที่พักของตำรวจชั้นประทวน

ส่วนพื้นที่ด้านหน้า สำหรับเป็นที่ผู้กำกับการ จะใช้อบรม พลตำรวจและนายสิบ และนายร้อยเวรที่เข้าเวร ในตอนเช้าเกือบทุกวัน เป็นภาพที่ชินตา ที่ผมเห็นเกือบทุกวัน เมื่อเตรียมที่จะขี่จักรยานสองล้อออกจากบ้านไปโรงเรียน

บริเวณบ้านหลวงที่พวกเราเด็กๆพักอยู่ มีเนื้อที่กว้างขวางทีเดียว โดยเฉพาะบริเวณด้านทิศตะวันออกของด้านหน้า เราก็มักอยากใช้ประโยชน์สำหรับการเล่นกีฬา

พวกเราได้ช่วยกันทำสนามแบดมินตัน เพื่อใช้สำหรับพวกเราและเพื่อนๆ ได้มาเล่นกันในตอนเย็นๆ ในช่วงนั้นก็กีฬาแบดมินตันกำลังเป็นที่นิยม ของรุ่นอย่างพวกเรา มักจะมีการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน เป็นการแข่งขันเหมือนกีฬาในปัจจุบัน แต่ตั้งชื่อแตกต่างกันออกไป เช่น Coconut, Red Arrow, White Eagle, Scorpion, Tiger เป็นต้น

ทำให้พวกเรานักเรียนได้แข่งขันกีฬาหลายๆอย่างด้วยกัน

ถ้าดูบริเวณที่บ้านโบราณหลังนี้ตั้งอยู่ จะมีพื้นที่ทางด้านตะวันตกติดกับถนนด้านที่ติดกันกับวัดทุ่งยู จะมีโรงรถเป็นที่จอดรถหลวงคันใหญ่ ที่มีที่นั่งด้านหลังเป็นที่นั่งสองแถว

รถหลวงคันนี้เป็นรถที่ผู้กำกับใช้สำหรับเดินทางไปตรวจราชการ ตามอำเภอต่างๆ ทางใต้ของตัวจังหวัด ก็จะมีอำเภอสันป่าตอง ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นอำเภออยู่ช้าวอน้ำ ของจังหวัดเชียงใหม่

เพราะเป็นอำเภอที่ปลูกข้าวได้มากที่สุด อย่างที่เราทราบกันดีว่า พื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่เป็นดอย และเขาเป็นส่วนมาก พื้นที่ราบที่ใช้สำหรับทำนาข้าวมีไม่มาก

แต่ในช่วงเวลานั้น อำเภอสันป่าตอง มีพื้นที่กว้างขวาง เพราะมีอำเภอที่ยังไม่แยกออกไป เช่นอำเภอแม่ว้าง อำเภอดอยหล่อ เป็นต้น

ถนนหนทางสายใต้ พอพ้นตัวเมืองออกไปทางประตูหายยา ก็จะเป็นทุ่งนาเขียวขจีไปหมด และถนนสายใต้นี้ก็ไปสิ้นสุดที่อำเภอจอมทอง

ส่วนทางด้านเหนือถนนที่ออกไปนอกตัวเมืองจะผ่านอำเภอแมริม แม่แดง เชียงดาว และตรงไปที่อำเภอฝาง ซึ่งจะผ่านดอยที่ทอดยาวไปโดยตลอด ในช่วงนั้น อำเภอไชยปราการ และอำเภอแม่อาวยังไม่ได้แยกออกไป ยังอยู่ในอำเภอฝาง

แม้กระทั่งถนนจากอำเภอแมริมที่จะไปยังอำเภอสะเมิง ก็ยังไม่มี เป็นถนนสำหรับรถลากไม้เท่านั้น

จากแมริมไปสะเมิง ฟังจะมีถนนประมาณ ปี 2509 เมื่อในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงเห็น

ความยากลำบากของประชาชน ในการเดินทางไปโรงพยาบาลสวนดอก ครั้งแรกสมเด็จพระยาทรง ได้ตั้งเป็นหน่วยแพทย์อาสาทางอากาศ เป็นแห่งแรก เพื่อให้เป็นสถานีกกลางรับส่งการส่งวิทยุ พื้นที่สถานีอนามัยอำเภอสะเมิง ในตอนนั้นยังเป็นกิ่งอำเภอ

ผมก็ออกนอกเรื่องไปมาก ความจริงอยากจะเล่าถึงเรื่อง รอยนต์หลวงที่ใช้เดินทาง ไปตรวจราชการ ถ้าเป็นวันหยุดเรียน ผมก็มักจะติดรถขอเดินทางไปด้วย ซึ่งก็ได้รับอนุญาต ทุกครั้ง ทำให้ได้มองเห็นภูมิประเทศ ของจังหวัดเชียงใหม่กว้างขวางมากขึ้น ถือเป็นการทัศนศึกษา ที่ดีสำหรับพวกเรา ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมในสมัยนั้น

ในช่วงเวลาที่พักอยู่บ้านโบราณหลังนี้ พวกเราเด็กๆใช้สนามหญ้าหน้าโรงพัก และหลัง โรงพัก เป็นสนามฟุตบอล เล่นกันอย่างสนุกสนาน เพราะมีเพื่อนๆแถวนั้น ที่เป็นลูกหลาน นายตำรวจ มีบ้านพักอยู่ใกล้ๆกัน

ส่วนสนามเบดมินตันที่อยู่ในบริเวณ บ้านพักก็ใช้เล่นเบดมินตันกันอาทิตย์ละสอง สามวัน โดยเฉพาะในช่วงที่มีการแข่งขันกีฬาซี และกีฬาโรงเรียนก็จะซ้อมกันอย่างนัก

ทีมของเราเคยไปแข่งขันที่อำเภอสันกำแพงในงานฤดูหนาว และเคยได้ถ้วยรางวัลมา แล้ว การเดินทางไปแข่งก็ต้องขี่รถจักรยานไปกันเอง กว่าจะกลับก็ค่ำมืด สมัยนี้คงไม่มีใครกล้า ขี่เหมือนสมัยเราเด็กๆ

เชียงใหม่ในสมัยก่อนปี ๒๕๐๐ เป็นเมืองเล็กๆ ผู้คนไม่คับคั่งเหมือนสมัยที่เริ่ม ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้กว่าสิบปี มีนักศึกษาเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ และมีผู้ปกครองติดตาม มาอีกมาก

พอดกกลางคืนตามวัดต่างๆ ที่อยู่รอบๆบ้านพัก พวกเราจะได้ยินเสียงฆ้อง กลอง และปี่ ดังแทบจะทุกคืน เป็นการซ้อมฟ้อนเล็บของช่างฟ้อนวัดไคร้วัดมัน เอาไว้รับงานปอยที่ ผลัดกัน มีงานตลอดปี จนรู้สึกว่ามันโง่ไม่ได้ยินเสียง จะรู้สึกว่าจะขาดอะไรไปสักอย่าง

ในช่วงที่ท่านปัญญาชนทักขุ ได้มาจำพรรษาที่วัดอุโมงค์ ซึ่งมีเจ้าชื่น ลิโรตเป็นโยมอุปฐาก เจ้า ชื่นได้สร้างโรงธรรมหรือศาลาตอตึง ที่ตรงเลยสี่แยกกลางเวียง เรียกว่าพุทธนิคม และนิมนต์ หลวงพ่อปัญญาเมธาเทศน์ ท่านใช้การยื่นปาฐกถาธรรมด้วยภาษาง่ายๆ เป็นเวลาหนึ่งชั่วโมงหรือ

กว่านั้นในวันอาทิตย์สายๆ และวันพระ ในตอนกลางคืน พวกเราก็จะพากันเดินจากบ้านมา ฟังท่านทุกเช้าวันอาทิตย์ เรียกว่าเป็นแฟนประจำกันทีเดียว

เวลานั้นการฟังปาฐกถาธรรมที่พุทธนิคมของท่านปัญญาชนทักขุ เป็นที่ชื่นชอบ ของชาวเชียงใหม่เป็นอย่างยิ่ง ท่านปัญญาได้จำพรรษาที่วัดอุโมงค์อยู่หลายปี จนกระทั่งกรม ชลประทานได้มาอาราธนา ท่านไปจำพรรษาเป็นเจ้าอาวาสที่วัดชลประทาน นนทบุรี เมื่อการก่อสร้างเขื่อนภูมิพลได้สำเร็จเสร็จสิ้นลง

ต่อมาพุทธนิคม ก็ย้ายไปสถานที่แห่งใหม่ที่คนเชียงใหม่ได้ร่วมบริจาคเงินสร้างอาคาร และใช้ ชื่อว่าพุทธสถานและเป็นที่แสดงธรรมจนถึงทุกวันนี้